

G. RICHARD (DICK) POTTS (1939–2017)

Faragó Sándor

Soproni Egyetem, Vadgazdálkodási és Gerinces Állattani Intézet
University of Sopron, Institute of Wildlife Management and Vertebrate Zoology
H-9400 Sopron, Bajcsy-Zs u. 4., Hungary, email: farago.sandor@uni-sopron.hu

ABSTRACT

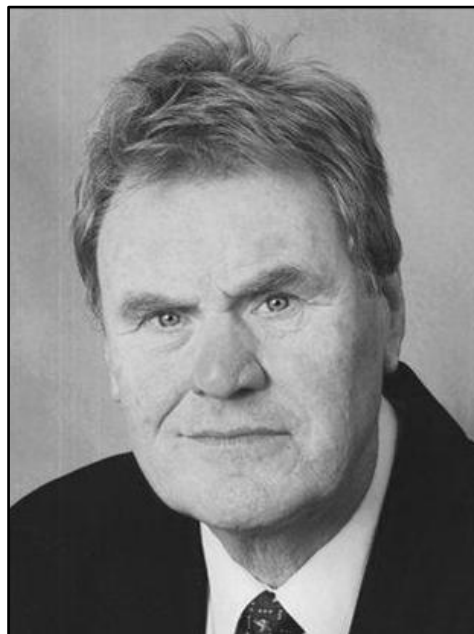
FARAGÓ S.: G. RICHARD (DICK) POTTS (1939–2017): OBITUARY. *Hungarian Small Game Bulletin* **13**: 1–14. <http://dx.doi.org/10.17243/mavk.2017.001>

DR. RICHARD (DICK) POTTS, world-renowned British wildlife biologist, ornithologist, retired Director-General of The Game Conservation and Wildlife Trust, and Honorary Doctor of the University of Sopron (Dr. h. c.) due to an unexpected disease, passed away on 30 March, 2017. His funeral was held on 25 April, 2017 in Fordingbridge (Sussex, United Kingdom). To honour the memory of DR. H. C. RICHARD POTTS, the University of Sopron presents an obituary recounting his career and connections in Hungary.

KULCSZAVAK: G. RICHARD (DICK) POTTS, nekrológ

KEY WORDS: G. RICHARD (DICK) POTTS, obituary

2017. március 30-án rövid betegség után elhunyt G. RICHARD (DICK) POTTS világhírű angol vadbiológus, ornitológus, a The Game and Wildlife Conservation Trust nyugalmazott vezérigazgatója, a Soproni Egyetem tiszteletbeli, honoris causa doktora (Dr. h. c.). Temetése április 25-én volt Fordingbridge-ben (Sussex, Egyesült Királyság). A Soproni Egyetem szeretettel búcsúzik Dr. h. c. Dr. RICHARD POTTS-tól, díszdoktorától és megőrzi emlékét. A nekrológ bemutatja szakmai életútját és magyar kapcsolatait.

1. ábra: G. RICHARD (DICK) POTTS (1939–2017)

Figure 1: G. RICHARD (DICK) POTTS (1939–2017)

Élete és munkássága

Dr. G. R. (DICK) POTTS (**1. ábra**) 1939-ben született az Egyesült Királyságbéli Richmondban (North Yorkshire) egy farmer családban. Már kora gyermekkorában érdekelte a családi birtok állat és növényvilága.

Alap és középfokú iskolái után 1958-1962 között zoológiát tanult a Durhami Egyetemen (University of Durham), ahol ökológiára és rovartanra specializálódott. Tanulmányai idején 1960–1961-ben részt vett az egyetem két éves Feröer-szigeteki expedícióján, amely a tengeri madarakat tanulmányozta. 1965-ben doktorált (PhD) az üstökös kárókatona (*Phalacrocorax aristotelis*) költésökológiájából, amely munkát a Farne-szigeteken (Northumberland) valósította meg: „*Studies on a marked population of the Shag (Phalacrocorax aristotelis) with special reference to the breeding biology of birds of known age*”. Kutatásai során tanúja lehetett az algavirágzás tengeri madarakra gyakorolt pusztító hatásának. Ez a jelenség megerősítette érdeklődését a környezetben tapasztalható mérgezések irányába, amelyet már gyermekkorában a szülői farmon, vagy doktori cselekménye közben, az üstökös kárókatonák fészekaljai vizsgálatokor is észlelt. Ezen érdeklődéséből fakadt, hogy kutatásait a későbbiekben is folytatta és kiterjesztette a tengeri ökoszisztémákban megjelenő inszekticidek hatásaira. 1965-ben kezdett dolgozni a Durhami Egyetemen, mint tudományos munkatárs (Research Associate) és a zoológia tanára (lecturer).

1968-ban tudományos főmunkatárs (Senior Scientific Officer) lett. Ekkor kezdett el foglalkozni a South Downs-i (North Farm, West Sussex) fogoly populáció vizsgálatával (*The Partridge Survival Project*). Természetes kutatásfilozófiai megközelítése volt az, hogy ha meg akarja érteni a fogolyállomány csökkenésének okát és azt meg kívánja fordítani, akkor ahhoz egyetlen út vezet, a fogolyállomány környezetében bekövetkezett változások megismerése. Ekkor kezdődött el az a mélyreható, tartamos és másoknak példaadó kutatás, amely a fogolyállomány és a mezei, szántóföldi környezet viszonyának feltárását tűzte ki célul.

Vizsgálatai eredményeként meghatározta a fogolyállomány csökkenésének *három* legfontosabb okát, úgymint (1) a gyomirtó-szereknek az ízeltlábú táplálék drasztikus csökkentésén keresztül megnyilvánuló, a csibék túlélését/felnevelési arányát jelentős mértékben korlátozó hatását, (2) a megtelepedési sűrűséget befolyásoló, fészkelőhelyek (szegély-élőhelyek) visszaszorulását, eltűnését, hiányát és végül (3) a predációs nyomásból eredő alacsony szaporodási sikert.

Az általa kidolgozott szimulációs modellel megerősítve megfogalmazta, hogy a fenti három tényező közül egy, vagy több érvényesül egy területen, akkor a fogolyállomány összeomlik. Látható, hogy a kellő megérzéssel korábban megfogalmazott és feltárt súlyos aggályok, tehát a peszticidek hatásainak kérdése, súlypontja volt e projektnek is.

Kutatócsoportja – amelyben olyan nevek dolgoztak, mint STEPHEN TAPPER, PAUL VICKERMAN és KEITH SUNDERLAND – DICK POTTS javaslatára – a fogolykutatásokra alapozva, de azt lényegesen kibővítve – elkezdett foglalkozni a gabonáknak, mint ökoszisztémáknak a kutatásával (**2. ábra**), amely azután a napjainkig jól csengő THE SUSSEX STUDY-ban öltött testet.

A kutatások új irányvonalat jelentettek a védelmi munkában, új lehetőségeket határoztak meg, szemben a megelőző gyakorlattal, amely a védelmet csak az „ősi”, természetes élőhelyeken tudta elképzelni.

1974-ben DICK POTTS és PAUL VICKERMANN „*Kutatások gabona ökoszisztémákban*” (*Studies on the Cereal Ecosystems*) címmel egy dolgozatot publikáltak az *Advances in Ecological Research* című folyóiratban. Ez a cikk ökológus nemzedékek számára lett alapmunka. A Southampton University-vel együttműködve csak abban az intézményben

legalább 20 doktori értekezés született a gabona ökoszisztémák vizsgálata tárgyában. Mindez DICK POTTS úttörő munkája által inspirálva valósult meg.

2. ábra: DICK POTTS rovarvizsgálat közben (D-vac) (COLES, 1971)

Figure 2: DICK POTTS at insects investigation (D-vac) (COLES, 1971)

A sussexi kutatócsoport 1976-ban áttelepült a *The Game Conservancy Trust* Fordingbridge-i központjába (**3. ábra**), ahol DICK POTTS 1977-ben kutatási igazgatói kinevezést kapott.

POTTS ebben az időben arra helyezte a hangsúlyt, hogy a Sussex-i kutatások elméleti megállapításaiból a gyakorlat számára hasznosítható megoldásokat javasoljon, azaz hogyan tud a fogoly (és általában a mezei vadállomány) együtt létezni a modern mezőgazdasággal.

3. ábra: A The Game & Wildlife Conservation Trust főépülete (Foto: AEBISCHER N.)

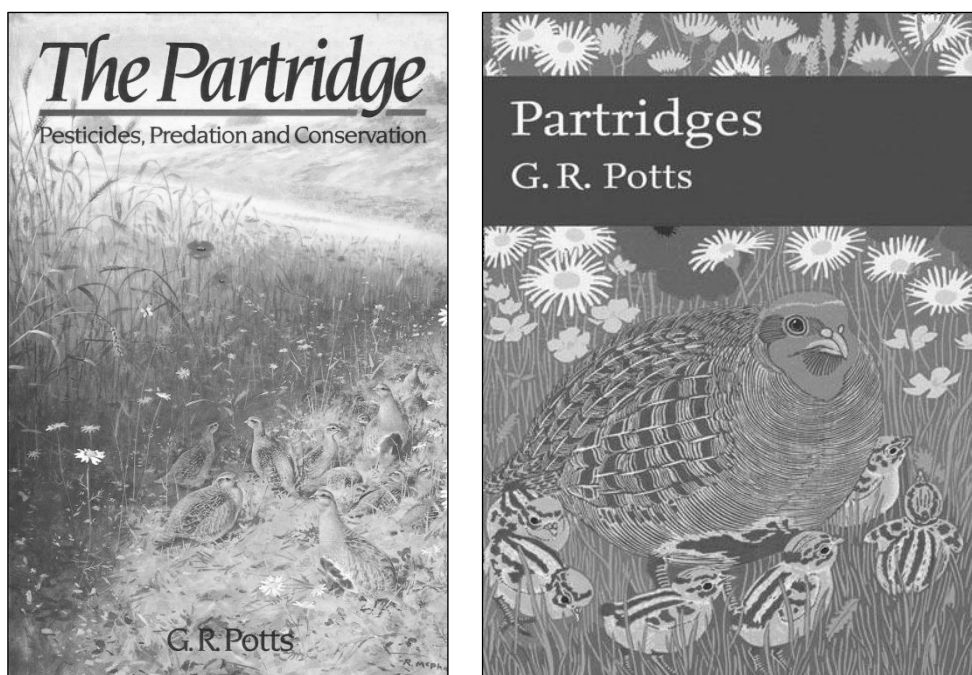
Figure 3: The main building of the Game & Wildlife Conservation Trust (Photo: AEBISCHER N.)

E munkának első állomása a *Cereal and Gamebirds Project* (Gabona és Szárnyasvad Project) volt, amely olyan élőhely javító megoldásokat kínált, mint a nálunk is alkalmazott vegyszermentes táblaszegély, vagy Game Conservancy mezsgye (*conservation headlands*), vagy a táblák közepében kialakított rovarteleltető bakhátak (*beetle bank*). Mindezeket már farm méretek között is kipróbálta, és bevezetését a tesztek alapján javasolták a gazdálkodóknak a tanácsadói hálózaton keresztül.

A második állomás a *Salisbury Plan Experiment* (Salisbury-síksági Kísérlet) volt. A kutatások meggyőzően igazolták, hogy a generalista predátorok nem csak a foglyok költési eredményére, de azok fészkelési sűrűségére is hatással vannak. E megállapítások – szemben a elfogadott ökológiai nézettel – megegyeztek a vadőrök tapasztalataival és véleményével.

A foglyokra vonatkozó kutatásait két mértékadó, elvülhetetlen, klasszikus alapmunkának tekinthető kötetben tette közzé.

Első kötete 1986-ban jelent meg *The Partridge – Pesticides, Predation and Conservation* (A fogly – Növényvédőszer, zsákmányolás és védelem) címmel, amiben a Sussex-i kutatási tapasztalatait és javaslatait foglalta össze. Második kötete a *Partridges – Countryside Barometer* (Foglyok – A vidék barométere) már valamennyi foglyfajt tárgyalja, s megfogalmazza e fajok életterükben betöltött indikátor szerepét (**4. ábra**). E két kötet mellett kutatási eredményeit további több mint 100 tudományos közleményben tette közzé (listát lásd megemlékezés után).

4. ábra: DICK POTTS két fontos könyvének címlapja

Figure 4: Covers of two important books of DICK POTTS

DICK POTTS nemcsak a foglyokkal foglalkozott, általában a madarak szerelmese volt, bármerre is járt a világban. Távcsöve mindig vele volt, s feljegyzett minden megfigyelést. Ezért is lehetett elnöke a *World Pheasant Association*-nak, alelnöke a *British Ornithologists Union*-nak, elnöke a *C.I.C. Small Game Commission*-nak, a *Trustee of the African Game Research and Education Trust*-nek. Sok, a természeti erőforrásokkal és természetvédelemmel foglalkozó kormányzati tanácsadó testületnek és tanácsnak volt a tagja, ugyanilyen szerepet vállalt a *The Wildfowl and Wetlands Trust*-nél, a *British Trust for Ornithology*-nál és a *British*

Ornithologist Union-nál. Az *European Journal of Wildlife Research* szerkesztőbizottságának is tagja volt.

1991-ben vezérigazgató helyettesé léptették elő, egyúttal az *Allerton Research and Educational Trust Farm Management Committee* elnöke lett. A Loddington Farmot Lord és Lady ALLERTON ajándékozta a *Game Conservancy Trust*-nek, amelyből egy bemutató farmot alakítottak ki. A folyamatot már DICK POTTS felügyelte.

1993-2001 között a *The Game Conservancy Trust* (ma *Game and Wildlife Conservation Trust* – Európa legnagyobb vadbiológiai kutatóintézete: 100 fő, ebből mintegy 70 kutató, éves költségvetése 8,4 millió £ = 3,1 milliárd Ft) vezérigazgatója volt.

Ugyancsak ő volt a mozgatórugója a *Joint Raptor Project*-nek, amelynek során számszerűsítették a kékes rétihéja (*Circus cyaneus*) zsákmányolásának a skótfajd (*Lagopus lagopus scotica*) állományváltozására gyakorolt hatását a dél-skóciai Langholm Moor-on.

DICK POTTS nevéhez köthető a „*conservation through wise use*” – „védelem a bölcs hasznosítás révén” – jelmondat, amely a vadfajok fenntartható hasznosításának szállóigéjévé vált.

Haláláig dolgozott szeretett *Sussex Study* területén, a GWCT konzultánsa volt és független tanácsadóként működött hazájában, Spanyolországban, Ausztriában, Dániában és Oroszországban.

Munkáját számos tudományos és szakmai díjjal ismerték el. A „*The Partridge: Pesticides, Predation and Conservation*”, könyvével az Egyesült Államokban elnyerte a legrangosabbnak tartott, a The Wildlife Society „*Év Könyve*” Díjat. 1999-ben megkapta a British Ornithological Union *Godman-Salvin Medal* elismerését.

Egykori munkatársai NICHOLAS AEBISCHER és NICK SOTHERTON a GCWT honlapján közzétett méltató megemlékezésükben összefoglalták DICK POTTS általuk legeredetibbnek tartott gondolatait (AEBISCHER & SOTHERTON, 2017):

- A növényvédőszeres kezelés a mezei szárnyasvad fajok tápláléklánca megszakításának révén eltávolíthatja a csibék által fogyasztott rovarokat és ugyancsak eltávolítja e rovarok gazdanövényeit, így ugyancsak a rovarmennyiség csökkenését okozza.
- A farmerek és a földművelés kezében van a mezei szárnyasvadfajok állománycsökkenése megfordításának kulcsa, és lehetséges olyan gazdálkodási megoldás kimunkálása, amely összeegyeztethető a modern mezőgazdálkodással.
- A gyakori predátorok szezonális és törvényes csökkentése/eltávolítása következtében megnőhet mind az alföldi, mind a felföldi, talajon-fészkelő madarak költési eredményessége és költési sűrűsége.
- A ragadozómadarak zsákmányolása meggátolhatja a hajtott skótfajd vadászatát és csökkentheti a felföldi költő gázlómadarak állományait, így határozott beavatkozásra van szükség a skótfajd–ragadozómadár konfliktus célszerű megoldásához.

RICHARD POTTS magyar kapcsolatai

RICHARD POTTS már az 1970-es években ellátogatott Magyarországra, ahol a növényvédelemmel kapcsolatos kérdéseket és annak az apróvadállományra gyakorolt hatását is tanulmányozta.

A kapcsolatok kiszélesedtek akkor, amikor az általa vezetett The Game Conservancy Trust képviselői 1991-ben részt vettek a gödöllői XX. Vadbiológiai (IUGB) Kongresszuson. STEPHEN TAPPER-rel együtt a predátor szabályozásnak a fogolypopulációra gyakorolt hatását

mutatták be mára már legendássá vált Collingbourne-i és Milstoni- kísérleteik alapján. E megemlékezés szerzőjének is ez volt a kapcsolatfelvétel ideje Dick Potts intézetével. A kapcsolatfelvételt kölcsönös látogatások, szakmai információcserék követték Magyarországon és Angliában is. 1995-ben vettünk részt először a fogolykutatók rendszeresen megrendezésre kerülő PERDIX szimpóziumán a franciaországi Dourdanban (az a PERDIX VIII. volt), ahol személyesen is megismerhettük DICK POTTS-ot. A Konferencián bemutatott LAJTA PROJECT és a MAGYAR FOGOLYVÉDELMI PROGRAM kutatási eredményei olyan átütő sikert hoztak, hogy POTTS javaslatára 1998-ban minket kértek fel a PERDIX VIII. megrendezésére.

1996 februárjában együtt voltunk Sevillában előadni (PAUL GORIUP és HANS-PETER KOLLAR társaságában) a spanyol tűzokos kollégák meghívására. Ekkor fordult figyelme a tűzok dél-angliai visszatelepítése felé. Tartalmas terepi programok keretében a személyes kapcsolatok is elmélyültek.

POTTS részt vett a NATUREXPO idején (1996. augusztus 26-29.) Budapesten rendezett nemzetközi konferencián, amelyet követően hosszú tanulmányutat tettünk a Dél-Heves és Hortobágy vidékén, valamint a LAJTA Projectben.

Miközben folyamatosan készítettük elő a PERDIX VIII szimpóziumot Sopronban, POTTS jelezte, hogy megtalálta azon levelezést és magyar adatszolgáltatást, amely a herceg ESTERHÁZY birtokról származott 1922-1933 időszakából, s a fogolyállományról és annak szaporodásáról adott híreket. Az egykori angol-magyar levelezés alapja az volt, hogy a híres angol lőszergyáros H. G. ELEY őrnagy (aki egyébként alapítója volt a The Game Conservancy jogelődjének) 1934 decemberében vadászatra érkezett Magyarországra, s Mosonmagyaróváron találkozott KARKOVÁNY ÁKOS professzorral az Óvári Akadémia tanárával. A találkozásnak és a kapcsolatnak az volt a háttere, hogy ELEY őrnagy családjáé volt a maig fennálló ELEY LŐSZERGYÁR, KARKOVÁNY Professzor pedig szakmai kapcsolatban volt az ugyancsak Mosonmagyaróváron működő magyar vadászlőszergyárral. KARKOVÁNY kérésére az ESTERHÁZY vadászterületek fővadásza SEYWERTH RICHÁRD 12 éven át szervezte a fogolyszámlálásokat és jegyezte fel azok eredményeit. Az éves eredményeket RIMLER PÁL hercegi erdőigazgató 1935-ben küldte meg ELEY őrnagnak. POTTS 1998-ban újabb adatsort és terítékadatra vonatkozó adatközlést talált 1931-1939 időszakra vonatkozóan.

A régi adatok és a LAJTA Project eredményei alapján közös dolgozattal is jelentkeztünk a PERDIX VIII. soproni szimpóziumon (POTTS & FARAGÓ, 2000).

A folyamatos együttműködés, információ- és szakirodalom csere, kölcsönös látogatások, szaktanácsadások (fogoly, tűzok, predátor-gazdálkodás stb.), közös konferencia részvételek által elmélyített kapcsolat vezetett oda, hogy Dr. RICHARD POTTS 2007-ben a Soproni Egyetem tiszteletbeli doktora lett (5-6. ábra).

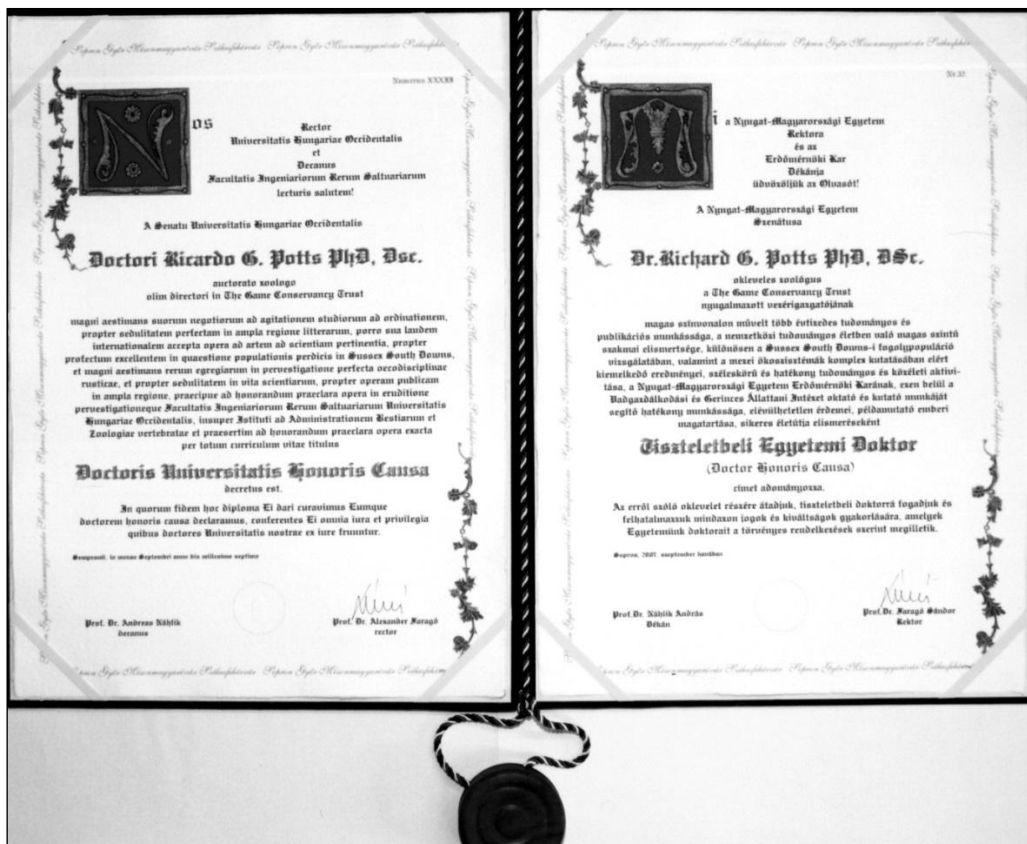
Az oklevélen a cím odaitélésének indokaként az alábbi olvasható: *„nagyra becsülve magas színvonalon művelt több évtizedes tudományos és publikációs munkásságát, a nemzetközi tudományos életben való magas szintű szakmai elismertségét, különösen a Sussex South Downs-i fogolypopuláció vizsgálatában, valamint a mezei ökoszisztémák komplex kutatásában elért kiemelkedő eredményeit, széleskörű és hatékony tudományos és közéleti aktivitását, a Nyugat-Magyarországi Egyetem (ma Soproni Egyetem) Erdőmérnöki Karának, ezen belül a Vadgazdálkodási és Gerinces Állattani Intézet oktató és kutató munkáját segítő hatékony munkásságát, elévülhetetlen érdemeit, példamutató emberi magatartását, sikeres életútját..”*

Avatása után kerestük fel az általa nagyon tisztelt és elismert gróf KÁROLYI LAJOS – a CIC alapítása kezdeményezőjének – tótmegyeri kastélyát és vadászterületét SUBA IMRE kíséretében.

5. ábra: Dr. POTTS átveszi *honoris causa doctor* oklevelét (átadja FARAGÓ SÁNDOR a Nyugat-magyarországi Egyetem rektora)

Figure 5: Dr. POTTS takes his „doctor honoris causa” – honorary doctor diploma (SÁNDOR FARAGÓ, rector of the University of West Hungary, passes the diploma)

6. ábra: Dr. POTTS *honoris causa doctor* oklevele
Figure 6: Honorary doctor diploma of Dr. POTTS

Ebben az időben nevezettek mindnyája dolgoztunk a CIC valamelyik szervezetében, POTTS éppen az Apróvad Bizottságot (*Small Game Commission*) vezette (később volt az Alkalmazott Tudomány Divízió – *Applied Science Division* vezetője is), ez további kapocs volt együttműködésünkben. Vadbiológusként úgy volt a fenntartható vadgazdálkodás, a bölcs hasznosítás elkötelezett híve, hogy maga nem vadászott.

Élete végén visszahúzódott a nemzetközi szereplésektől, otthon munkálkodott, szeretett foglyait, a világhírű SUSSEX STUDY területét vizsgálva élete végéig.

Dr. POTTS Rockbourne-ben, Salisbury mellett élt, felesége OLGA természetfestő.

Dr. G. R. POTTS, DSc. tudományos publikációinak jegyzéke

[POTTS (2007) actualized by AEBISCHER, N.]

Scientific publications published by Dr. G. R. POTTS, DSc.

(After POTTS (2007) actualized by AEBISCHER, N.)

1. POTTS, G.R. (1959): Studies on mallard (*Anas platyrhynchos*) numbers at Hornby Lakes 1952–1959. *Proceedings of the Natural History Society of University of Durham* **12**: 2–11.
2. POTTS, G.R. (1960): Observations on the birds of the Faroes. *Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift* **55**: 152–160.
3. BAYES, J.C., DAWSON, M.J. & POTTS, G.R. (1964): The food and feeding behaviour of the great skua (*Catharacta skua*) in the Faroes. *Bird Study* **11**: 272–279.
4. BAYES, J.C., DAWSON, M.J., HOLM-JOENSEN, A. & POTTS, G.R. (1964): The distribution and numbers of the great skua (*Catharacta skua*) breeding in the Faroes. *Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift* **58**: 36–41.
5. POTTS, G.R. (1966): *Studies on a marked population of the Shag (Phalacrocorax aristotelis) with special reference to the breeding biology of birds of known age*. PhD. Thesis, University of Durham.
6. BOURNE, W.R.P., PARRACK, J.D. & POTTS, G.R. (1967): Birds killed in the Torrey Canyon disaster. *Nature* **215**: 1123–1125.
7. POTTS, G.R. (1967): Urban starling roosts in the British Isles. *Bird Study* **14**: 25–42.
8. ROBINSON, J., RICHARDSON, A., CRABTREE, A.N., COULSON, J.C. & POTTS, G.R. (1967): Organochlorine residues in marine organisms. *Nature* **214**: 1307–1311.
9. COULSON, J.C., POTTS G.R., DEANS, I.R. & FRASER, S.M. (1968): Dinoflagellate crop in the North Sea. *Nature* **220**: 21–27.
10. COULSON, J.C., POTTS, G.R., DEANS, I.R. & FRASER, S.M. (1968): Exceptional mortality of shags and other seabirds caused by paralytic shellfish poison. *British Birds* **61**: 381–404.
11. POTTS, G.R. (1968): Success of eggs of the shag on the Farne Islands, Northumberland, in relation to their content of dieldrin and pp'DDE. *Nature* **217**: 1282–1284.
12. COULSON, J.C., POTTS, G.R. & HOROBIN, J. (1969): Variation in the eggs of the shag (*Phalacrocorax aristotelis*). *Auk* **86**: 232–245.
13. POTTS, G.R. (1969): The influence of eruptive movements, age, population size and other factors on the survival of the shag (*Phalacrocorax aristotelis*). *Journal of Animal Ecology* **38**: 53–102.

14. MACDONALD, J.W. & POTTS, G.R. (1970): New species of sub-cutaneous mite in shags and cormorants. *British Birds* **63**: 80–81.
15. POTTS, G.R. (1970): Recent changes in the farmland fauna with special reference to the decline of the grey partridge (*Perdix perdix*). *Bird Study* **17**: 145–166.
16. POTTS, G.R. (1970) The effects of the use of herbicides in cereals on the feeding ecology of partridges. *Proceedings of the British Weed Control Conference* **10**: 299–302.
17. POTTS, G.R. (1970): Studies on the changing role of weeds of the genus *Polygonum* in the diet of the partridge (*Perdix perdix*). *Journal of Applied Ecology* **7**: 567–576.
18. POTTS, G.R. (1971): Moults in the shag *Phalacrocorax aristotelis* and the ontogeny of the "Staffelmauser". *Ibis* **113**: 298–305.
19. POTTS, G.R. (1971): Facteurs régissant le taux de survie des jeunes chez la Perdix grise (*Perdix perdix*). *Bulletin Spécial du Conseil Supérieur de la Chasse* **15**: 23–34.
20. POTTS, G.R. (1971): Agriculture and the survival of partridges. *Outlook on Agriculture* **6**: 267–271.
21. COULSON, J.C., DEANS, I.R., POTTS, G.R., ROBINSON, J. & CRABTREE, A.N. (1972): Changes in organochlorine contamination of the marine environment of eastern Britain monitored by shag eggs. *Nature* **236**: 454–456.
22. POTTS, G.R. (1972): Factors governing the chick survival rate of the grey partridge (*Perdix perdix*). *Proceedings of the International Union of Game Biologists* **10**: 85–94.
23. POTTS, G.R. (1973): Pesticides and the fertility of the grey partridge (*Perdix perdix*). *Journal of Reproduction and Fertility* **19**: 391–402.
24. POTTS, G.R. (1974): Gamebird farming, partridge survival and disease. *Veterinary Record* **95**: 129.
25. POTTS G.R. & VICKERMAN G.P. (1974): Studies on the cereal ecosystem. *Advances in Ecological Research* **8**: 107–197.
26. POTTS, G.R. (1974): The grey partridge; problems of quantifying the ecological effects of pesticides. *Proceedings of the International Union of Game Biologists* **11**: 405–413.
27. POTTS, G.R. & VICKERMAN, G.P. (1975): Arable ecosystems and the use of agrochemicals. *The Ecology of Resource Degradation and Renewal: Symposia of the British Ecological Society* **15**: 17–29. Blackwell Oxford.
28. POTTS, G.R. (1977): Some effects of increasing the monoculture of cereals. *Origins of Pest, Parasite, Disease and Weed Problems: Symposia of the British Ecological Society* **18**: 183–202. Blackwell, Oxford.
29. POTTS, G.R. (1977): Population dynamics of the Grey Partridge: overall effects of herbicides and insecticides on chick survival rates. *Proceedings of the International Union of Game Biologists* **13**: 203–211.
30. VICKERMAN, G.P. & POTTS, G.R. (1977): The 1975 cereal aphid outbreak. *Journal of Applied Ecology* **14**: 167–177.
31. POTTS, G.R. (1977): Current studies on wild partridge management in England. *Ecologie du petit gibier, et aménagement des chasses* (eds PESSON P. & BIRKAN M.G.) pp. 119–135. Gauthier-Villars, Paris.
32. POTTS, G.R. (1978): Mathematical models as an aid to studies of gamebird populations. *Proceedings of the Grouse Symposia* **1**: 115–119. World Pheasant Association.
33. POTTS, G.R., DÖRING, V., SCHULZ, R. & HOFMANN, R.R. (1979): Zur Beurteilung des Rebhuhn-Bestandes (*Perdix perdix*) und seiner Umweltfaktoren auf Grund Vergleichender Untersuchungen (Wetterau und Sussex). Arbeitskreis für Wildbiologie und Jagdwissenschaft, Giessen.

34. POTTS, G.R. (1979): Can the methods of wild partridge management in Britain also help endangered pheasants in Asia? *Pheasants in Asia* (Ed.: SAVAGE C.D.W.), pp. 92–95. World Pheasant Association.
35. POTTS, G.R. (1980): The effects of modern agriculture, nest predation and game management on the population ecology of partridges, (*Perdix perdix* and *Alectoris rufa*). *Advances in Ecological Research* **11**: 1–82.
36. POTTS, G.R., COULSON, J.C. & DEANS, I.R. (1980): Population dynamics and breeding success of the shag, *Phalacrocorax aristotelis*, on the Farne Islands, Northumberland. *Journal of Animal Ecology* **49**: 465–484.
37. POTTS, G.R. (1980): Sheep, sheep ticks, grouse and hill farming. *The Game Conservancy Annual Review* **11**: 24–30.
38. POTTS, G.R. (1980): Population regulation mechanisms in partridges and the use of computer simulation models. *Perdix* **2**: 137–146.
39. POTTS, G.R. (1980): Simple computer models as aids to studies on the regulation of *Alectoris* population densities. *Les Perdrix du Genre Alectoris* (Eds.: COLES C.L., REYDELLET M., van TUYLL G., von MALTZAHN L. & BUGALHO J.), pp. 62–70. Conseil International de la Chasse et de la Conservation du Gibier 1980.
40. POTTS, G.R. (1982): Population regulation mechanisms in partridge and the use of computer simulation models. *Proceedings of the International Union of Game Biologists* **14**: 39–45, Dublin.
41. POTTS, G.R. (1983): Conservation of pheasant habitat in Asia and a possible role for hunters and aviculturists. *Pheasants in Asia 1982* (Ed. SAVAGE C.D.W.), pp. 109–114. World Pheasant Association, Reading.
42. POTTS, G.R. & HIRONS, G.J.M. (1983): Towards a realistic simulation model for woodcock populations. *Proceedings International Waterfowl Research Bureau* **2**: 83–91.
43. POTTS, G.R. (1984): Grey partridge population dynamics: comparisons between Britain and North America. *Perdix* **3**: 7–12.
45. POTTS, G.R., TAPPER, S.C. & HUDSON, P.J. (1984): Population fluctuations in Red Grouse: analysis of bag records and a simulation model. *Journal of Animal Ecology* **53**: 21–36.
46. POTTS, G.R. (1984): Monitoring changes in the cereal ecosystem. *Proceedings of the NERC ITE Symposium: Agriculture and the Environment* (Ed: JENKINS, D.) **13**: 128–134. Monks Wood Experimental Station, Monks Wood.
47. POTTS, G. R. (1985): The partridge situation in Italy: a view from Britain. *Seminario tenuto all'Universita della Calabria 'Biologia dei Galliformi, Problemi di gestione venatoria e conservazione'* (Eds: DESSI FULGHERI, F. & MINGOZZI, T.), pp. 9–13. Dipartimento di Ecologia dell'Universita della Calabria, Arcavacata.
48. POTTS, G.R. (1985): Herbicides and the decline of the partridge: an international perspective. *Proceedings of the British Crop Protection Conference* **15**: 983–990.
49. POTTS, G.R. (1986): *The Partridge: Pesticides, Predation and Conservation*. Collins, London. 274 p.
50. POTTS, G.R. (1986): A need for more research on the causes of the decline of the grey partridge in the Nordic countries. *The Nordic Council for Wildlife Research Symposium, 1983, Lund, Sweden*.
51. POTTS, G.R. (1986): The red-legged and the grey partridge. *The Atlas of Wintering Birds in Britain and Ireland* (Ed: LACK P.), pp. 162–165. Poyser, Calton.
52. POTTS, G.R. (1987): Are the results of research on the partridge in Britain relevant to the conservation of this species in North America? *Perdix* **4**: 31–37.

53. POTTS, G.R. (1987): Pesticides and the conservation of game and wildlife on farmland – synopsis. *Agriculture – Chemical Industry – Game and Wildlife*, pp. 7–9. Conseil International de la Chasse et de la Conservation du Gibier & Fondation Internationale pour la Sauvegarde du Gibier, Paris.
54. POTTS, G.R. (1987): Avoiding the adverse effects of pesticides. *Agriculture – Chemical Industry – Game and Wildlife*, pp. 11–25. Conseil International de la Chasse et de la Conservation du Gibier & Fondation Internationale pour la Sauvegarde du Gibier, Paris.
55. POTTS, G.R. (1987): *Studies in the ecology and conservation of birds*. DSc. Thesis, University of Durham.
56. POTTS, G.R. (1988): Causes of the decline of the partridge in Europe and North America and recommendations for future management. *Proceedings of the Common Partridge (Perdix perdix L.) International Symposium* (Ed: ARCIMOWICZ A.), pp. 129–134. Polish Hunting Association, Warszawa.
57. POTTS, G.R. (1988): Farming and the grey partridge. *Journal of the Royal Agricultural Society of England* **148**: 92–100.
58. POTTS, G.R. (1988): Heather moors – questions of overgrazing, Hen Harriers and biodiversity. *Game Conservancy Trust Review* **19**: 34–40.
59. POTTS, G.R. & SOTHERTON, N.W. (1988): Investigation of farming systems on integrated crop protection in cereals. *Integrated Crop Protection in Cereals* (Eds: CAVALLORO, R. & SUNDERLAND, K.D.), pp. 305–315. Balkema, Rotterdam.
60. POTTS, G.R. (1989): The impact of releasing hybrid partridges on wild Red-legged Partridge populations. *Game Conservancy Trust Review* **20**: 81–85.
61. POTTS, G.R. & AEBISCHER, N.J. (1989): Control of population size in birds: the grey partridge as a case study. *Symposium of the British Ecological Society* (Eds: GRUBB, P.J. & WHITTAKER, J.B.) **30**: 141–161. Blackwell, Oxford.
62. POTTS, G.R. (1990): The causes of the decline in population of the partridge (*Perdix perdix*) and effect of the insecticide dimethoate on chick mortality. *The Future of Wild Galiformes in the Netherlands* (Eds: LUMELI, J.T. & HOOGEVEEN, Y.R.), pp. 62–71. Gegevens Koninklijke Bibliotheek, The Hague.
63. POTTS, G.R. (1990): Agricultural programs: the European perspective. *Perdix* **5**: 347–358.
64. AEBISCHER, N. J. & POTTS, G.R. (1990): Sample size and area: implications based on long-term monitoring of partridges. *Pesticide Effects on Terrestrial Wildlife* (Eds: SOMERVILLE, L. & WALKER, C.H.), pp. 257–270. Taylor & Francis Ltd, London.
65. AEBISCHER, N.J. & POTTS, G.R. (1990): Long-term changes in numbers of cereal invertebrates assessed by monitoring. *Proceedings 1990 British Crop Protection Conference* **20**: 163–172.
66. FIRBANK, L.G., CARTER, N., DARBYSHIRE, J.F. & POTTS, G.R. (Eds.) (1991): *The Ecology of Temperate Cereal Fields*. Blackwell Scientific Publications, Oxford.
67. POTTS, G.R. & AEBISCHER, N.J. (1991): Modelling the population dynamics of the Grey Partridge: conservation and management. *Bird Population Studies: Relevance to Conservation and Management* (Eds: PERRINS, C.M., LEBRETON, J.D. & HIRONS, G.J.M.), pp. 373–390. Oxford University Press, Oxford.
68. POTTS, G.R. (1991). The environmental and ecological importance of cereal fields. *The Ecology of Temperate Cereal Fields* (Eds: FIRBANK, L. G., CARTER, N., DARBYSHIRE, J.F. & POTTS, G.R.), pp. 3–21. Blackwell Scientific Publications, Oxford.
69. POTTS, G.R., LECOCQ, Y., SWIFT, J. & HAVET, P. (1991): *Wise Use as a Conservation Strategy*. *Gibier Faune Sauvage* **8**: 1–422.

70. TAPPER, S.C., BROCKLESS, M. & POTTS, G.R. (Eds.) (1991): The effect of predator control on populations of Grey Partridge (*Perdix perdix*): *Transactions of XXth IUGB Congress Gödöllő Hungary, 1991*. (Eds. CSÁNYI, S. & ERNHAFT, J.), Part 2. pp. 398–403.
71. BIRKAN, M.G., POTTS, G.R., AEBISCHER, N.J. & DOWELL, S.D. (1992): *Proceedings of Perdix VI: The first International Symposium on Partridges, Quails and Francolins. Gibier Faune Sauvage* **9**: 1–918.
72. POTTS, G.R. (1992): Conservation through wise-use hunting? *Wildlife 2001: Populations* (Eds: MCCULLOUGH, D.R. & BARRETT, R.H.), pp. 718–726. Elsevier, New York.
73. TAPPER, S.C., BROCKLESS, M. & POTTS, G.R. (1993): Effet de la limitation des prédateurs sur les populations de perdrix grise (*Perdix perdix*) et de lièvre d'Europe (*Lepus europaeus*). *Actes du colloque predation et gestion des predators* **20**: 37–44.
74. POTTS, G.R. (1993): Agriculture fit for the countryside. *Environmental aspects of the Reform of the Common Agriculture Policy*. pp. 86–104. House of Lords, London.
75. POTTS, G.R. (1993): The Grey Partridge and the Red-legged Partridge. *The New Atlas of Breeding birds in Britain and Ireland* (Ed: GIBBONS D. W.), pp. 134–137.
76. POTTS, G.R. & ROBERTSON, P.A. (1994): Gamebird research in North America and Europe: The way forward, a critique and a plea. *Transactions of the North American Wildlife & Natural Resources Conference* **59**: 415–420.
77. AEBISCHER, N.J. & POTTS, G.R. (1994) Chukar *Alectoris chukar*, Rock Partridge *A. graeca*, Red-legged Partridge *A. rufa*, Barbary Partridge *A. barbara*, Grey Partridge *Perdix perdix*, Quail *Coturnix coturnix*. *Birds in Europe: Their Conservation Status* (Eds: TUCKER, G.M. & HEATH, M.F.), pp. 210–223. Bird Life, Cambridge.
78. POTTS, G.R. (1994): Set-Aside – Benefits to the Farmland Environment? *Journal of the Royal Agricultural Society* **155**: 45–47.
79. POTTS, G.R. & AEBISCHER, N.J. (1995): Population dynamics of the grey partridge *Perdix perdix* 1793–1993: monitoring, modeling and management. *Ibis* **137**: 29–37.
80. AEBISCHER, N.J., POTTS, G.R. & COULSON, J.C. (1995): Site and mate fidelity of shags *Phalacrocorax aristotelis*. *Ibis* **137**: 19–28.
81. POTTS, G.R. (1995) Foreward. *Proceedings of Long Ashton International Symposium* **13**: xi–xii.
82. POTTS, G.R. (1996) Of partridges. *British Birds* **89**: 418–419.
83. TAPPER, S.C., POTTS, G.R. & BROCKLESS, M.H. (1996): The effect of an experimental reduction in predation pressure on the breeding success and population density of grey partridges *Perdix perdix*. *Journal of Applied Ecology* **33**: 965–978.
84. POTTS, G.R. (1996): Introduction. In *The Partridge* (Ed: MCKELVIE, C.), Signet, Lockerbie.
85. POTTS, G.R. (1997): Cereal farming, pesticides and grey partridges. *Farming and Birds in Europe* (Eds: PAIN, D.J. & PIENKOWSKI, M.W.), pp. 150–177. Academic Press, London.
86. POTTS, G.R. (1998): Global dispersion of nesting hen harriers *Circus cyaneus*. *Ibis* **140**: 76–88.
87. AEBISCHER, N.J. & POTTS, G.R. (1998): Spatial changes in grey partridge distribution in relation to 25 years of changing agriculture in Sussex, U.K. *Gibier Faune Sauvage* **15**: 293–308.
88. EWALD, J.A., AEBISCHER, N.J. & POTTS, G.R. (1998): Increasing pesticide use: impacts on wildlife based on 30 years of monitoring. In: *Proceedings of the Wildlife, Pesticides, and People Conference, chapter 15*: 1–16. Rachel Carson Council, Fairfax, Virginia, USA.

89. AEBISCHER, N.J., POTTS, G.R. & REHFISH, M. (1999): Using ringing data to study the effect of hunting on bird populations. *Ringing and Migration* **19**: 67–81.
90. POTTS, G.R. (2000): Using the scientific method to improve game bird management and research: time. *National Quail Symposium Proceedings* **4**: 2–6.
91. POTTS, G.R. & FARAGÓ, S. (2000): Partridges in Hungary. *Hungarian Small Game Bulletin* **5**: 267–290.
92. AEBISCHER, N. J., EWALD, J. A. & POTTS, G.R. (2001): Preliminary results from using GIS to examine spatial variation in grey partridge demography over 30 years in Sussex, UK. *Proceedings of the International Union of Game Biologists* **24**: 23–33.
93. POTTS, G.R. (2002): Grey Partridge. *The Migration Atlas: Movements of the birds of Britain and Ireland* (Eds: WERNHAM, C.V., TOMS, M.P., MARCHANT, J.H., CLARK, J.A., SIRIWARDENA, G.M. & BAILLIE, S.R.), pp. 259–260. Poyser.
94. POTTS, G.R. (2002): Arable farming: The options for game and wildlife. *Journal of the Royal Agricultural Society* **163**: 72–82.
95. EWALD, J.E., AEBISCHER, N.J. BRICKLE, N.W., MOREBY, S.J., POTTS, G.R. & WAKEHAM-DAWSON, A. (2002): Spatial variation in the densities of farmland birds in relation to pesticide use and avian food resources. *Avian Landscape Ecology, IALE(UK)* **11**: 305–312.
96. POTTS, G.R. (2003): Balancing Biodiversity and Agriculture. *British Crop Protection Council: Crop Science and Technology* **2003**: 35–44.
97. POTTS, G.R. (2003): The myth of the over-wintered stubble. *Bird Study* **50**: 91–93.
98. POTTS, G.R. (2004): Myth of the over-wintered stubble: reply. *Bird Study* **51**: 95–96.
99. POTTS, G.R. (2005): Incidence of ingested lead gunshot in wild grey partridges (*Perdix perdix*) in the UK. *European Journal of Wildlife Research* **51**: 31–34.
100. BUTLER, D.A., SAGE, R.B., DRAYCOTT, R.A.H., CARROLL, J.P. & POTTS, G.R. (2005): Lead exposure in ring-necked pheasants on shooting estates in Great Britain. *Wildlife Society Bulletin* **33**: 583–589.
101. WATSON, M., AEBISCHER, N.J., POTTS, G.R. & EWALD, J.E. (2007): The relative effects of raptor predation and shooting on over-winter mortality of grey partridges in the UK. *Journal of Applied Ecology* **44**: 972–982.
102. POTTS, G.R. (2007): Global biodiversity conservation: we need more managers and better theorists. *Frontiers in Wildlife Science: Linking Ecological Theory with Management Applications* (eds. T.E. Fulbright & D.G. Hewitt), pp. 43–63. CRC Press, Boca Raton.
103. POTTS, G.R. (2008): The Eagle Owl in Britain – response. *British Birds* **101**: 685–686.
104. POTTS, G.R. (2009): Long-term changes in the infection rates of caecal nematodes and histomonosis in gamebirds in the UK and the interaction with poultry. *Veterinary Record* **164**: 715–718.
105. POTTS, G.R. (2009): Restoring a grey partridge (*Perdix perdix*) population and the future of predation control. *Gamebird 2006: Quail VI and Perdix XII* (Eds: CEDERBAUM, S.B., FAIRCLOTH, B.C., TERHUNE, T.M., THOMPSON, J.J. & CARROLL, J.P.), pp. 24–25. Warnell School of Forestry and Natural Resources, Athens, USA.
106. POTTS, G.R. (2010): Pheasants, parasites and partridges. *British Birds* **103**: 123.
107. POTTS, G.R., EWALD, J.A. & AEBISCHER, N.J. (2010): Long-term changes in the flora of the cereal ecosystem on the Sussex Downs, England, focusing on the years 1968–2005. *Journal of Applied Ecology* **47**: 215–226.
108. EWALD, J.A., POTTS, G.R. & AEBISCHER, N.J. (2012): Restoration of a wild grey partridge shoot: a major development in the Sussex study, UK. *Animal Biodiversity and Conservation* **35**: 363–369.

109. POTTS, G.R. (2012): *Partridges. Countryside Barometer*. New Naturalist Library Book 121. Collins, London, 465 p.
110. POTTS, G.R. (2013): Some differences in the breeding ecology of *Alectoris* and *Perdix* partridges and implications for the conservation of *Alectoris*: a review. *Avocetta* **37**: 107–110.
111. COLLAR, N.J. & POTTS, G.R. (2014): John Ash (1925–2014): obituary. *Ibis* **156**: 907–910.
112. EWALD, J.A., AEBISCHER, N.J., MOREBY, S.J. & POTTS, G.R. (2015): Changes in the cereal ecosystem on the South Downs of southern England, over the past 45 years. *Aspects of Applied Biology* **128**: 11–19.
113. EWALD, J.A., POTTS, G.R., AEBISCHER, N.J., MOREBY, S.J., BURRELL, R. & WHEATLEY, C.J. (in prep.): Forty-six years of monitoring changes in the abundance of invertebrates in the cereal ecosystem of the Sussex Downs, England.
114. POTTS, G.R. (in prep.): Long-term changes in the abundance of Carabidae and Staphylinidae in relation to the modernisation of farming: The Sussex Study 1968–2016.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

RICHARD POTTS közölt bibliográfiájának alapját 2007-es autobibliográfiája jelentette. 2007-től napjainkig megjelent közleményeinek aktualizálásáért köszönet illeti NICHOLAS AEBISCHERT (*The Game & Wildlife Conservation Trust*, Fordingbridge, UK).

IRODALOMJEGYZÉK

- AEBISCHER, N. & SOTHERTON, N. (2017): DICK POTTS (1939–2017) – Obituary on the home page of the Game & Wildlife Conservation Trust.
- COLES CHARLES (Ed.) (1971): *The Complete Book of Game Conservation*. Barrie & Jenkins London, Communica Europa. 381 p.
- POTTS, G.R. & FARAGÓ, S. (2000): Partridges in Hungary. *Hungarian Small Game Bulletin* **5**: 267–290.

